

בלכה שני

בלאי קפס

רמב"ם - פ' אבות (ק)

יצאו. שאם יש להם יין נביתם לשמות מיינין נבין נפרי"ג. שאין פטורין נברכת הכוס של שתיים יין ששמו נבתי"ג מלחר שנקבו ממקומן דה"ל היסח הדעת ונרין לנכך. אבל התקדש נביתו על שולחטו נבנת א"י לנכך על היין שנתון הסעודה שהי פוטרו יין שלפני הסעודה. כדמתן בכלל מברכין (נבט ד' טג) נירך על היין שלפני המזון פטור אם היין שלאחר המזון ומקוץ לה נבמרה נבנבנות וימיו טובים הואיל ואדם קובע סעודתו על היין:

דעת א"י לקום לירכות

א' ב' ג' ד' ה' ו' ז' ח' ט' י' י"א י"ב י"ג י"ד י"ה י"ו י"ז י"ח י"ט

כ' ל' מ' נ' ס' ש' צ' ק' ר' ט' י' י"א י"ב י"ג י"ד י"ה י"ו י"ז י"ח י"ט

כ"א כ"ב כ"ג כ"ד כ"ה כ"ו כ"ז כ"ח כ"ט

ל' מ' נ' ס' ש' צ' ק' ר' ט' י' י"א י"ב י"ג י"ד י"ה י"ו י"ז י"ח י"ט

תוס' (ק)

אבל ממקום למקום בחד ביתא. פי' מהדר לבית או מבית לעליה כמו מליגרא לרעש אבל מפניה לפניה יש קדושה כי היכי דלא חשיב שיעו מקום כסמון ולקמן ג' ג' שיעו מקום דקאמר לא שנו אלא מבית לבית ומיהו ש' מקומות בחד בית קרי ליה מבית לבית. ומיהו י"ט דגרסי' בכל מפניה לפניה כו' י"ט:

א' ב' ג' ד' ה' ו' ז' ח' ט' י' י"א י"ב י"ג י"ד י"ה י"ו י"ז י"ח י"ט

ואודא שמואל למעמיה דאמר שמואל אין קדושה אלא במקום סעודה. סבור מניה הני מילי מבית לבית אבל במקום למקום בחד ביתא לא אמר ליה רב ענן בר תחליפא זמנא סגיאין הוה קאינא קמיה דשמואל ונחית מאגרא לארעא והדר מקדש

א' ב' ג' ד' ה' ו' ז' ח' ט' י' י"א י"ב י"ג י"ד י"ה י"ו י"ז י"ח י"ט

בדברות משה (פי"י ס"י י"ג ע"ג) כתב, שהוא דין בברכה שתאמר וקום במקום האכילה, ולכן לא מועיל הברכה שביד במקומו למה שאמר במקום אחר. ומה שצריך שתאמר הברכה במקום האכילה הוא כדי שתתקבל הברכה לדבר שמברך עליו, ואין דבר זה ניכר אלא אם מברך במקום האכילה וכמו שמצינו שאין מברכין על אוכל או משקה עד שיביאוו לפניו. ומה שפסק השו"ע (א"י ס"ו ח' ס"ה), שהוא גם כן מהטעם שצריך שתהיה ידו השייכות והתייחסותה של הברכה לדבר הנאכל. ולכן אף כשיודע שיש מקום קיים וביאוו לפניו מיד אחרי הברכה אינו יוצא בברכה זו, וכמו שכתב ומה אברהם (שם סק"ז).

א' ב' ג' ד' ה' ו' ז' ח' ט' י' י"א י"ב י"ג י"ד י"ה י"ו י"ז י"ח י"ט

אנגוס בספר בצל החכמה (ש"ס ח"ו סי' ט) הוכיח, שכל ששני המקומות הם תחת גג אחד, אף שהם בבעלות שני אנשים שונים אין בהם משום שינוי מקום. ובאר לציון (ש"ס סי' כ"ג) שכתב, שבין שכל שהוא תחת גג אחד נחשב כמחדר לחדר וכמו שכתבו האחרונים (וראה גם במש"ב (ש"י ע"ג סק"ז)), אם כן אף מדירה לדירה, כל שהוא תחת גג אחד נחשב כמחדר לחדר, ואין חילוק לענין שינוי מקום אם שני החדרים או שתי הדירות שייכים לשני אנשים או לאדם אחד. עוד כתב שאף שתי צדדי המקומות יהיו תחת גג אחד, אעפ"י לצאת מחדר למרפסת הסמוכה לו, חשוב גם כן כיוצא מחדר לחדר אף שאין לה גג, וכן מוכח מדברי הרמ"א (סו). שכתב שמבית לסוכה חשוב כמו מפניה לפניה [שאינו שינוי מקום אף לראשונים שגרסו בסוגייתנו שמפניה לפניה הוא שאינו חשוב שינוי מקום, ולא מחדר לחדר], וכתב המגן אברהם (שם סק"ז) דהיינו שהסוכה באותו חדר, אבל אם היא בחדר אחר הרי זה כמחדר לחדר, ומוכח שאף למקום שאינו מקרה חשוב כמו מחדר לחדר, שהרי הסוכה שעשויה עראי אינה חשובה מקום מקורה.

ובערוך השולחן (א"י סי' קנ"ט ס"ח) כתב, שבראי כל שתחת גג אחד, נקרא בית אחד לענין זה שתועיל דתנו, אף שהם בתים בפני עצמם כגון שמפסיק בית שער ביניהם שקורין פיר הוי, ולכן הרוצה לשנות חמין בכמה חדרים, יהיה דעתו בעת הברכה שלא ישתה במקום אחד רק ישתה כאן מעט וכאן מעט, ואז יוכל לשנות על סמך ברכה זו בכל חלקי הבית שתחת זה ג' וכן באכילת פירות.

דין שינוי מקום בשתי דירות תחת גג אחד בבעלות חלוקות נבמרה מוכח שישב רב אידי בר אביו לפני רב חסדא וישב רב חסדא ואמר משמו של רב הונא, שמה ששינוי שאם שינה את מקומו באמצע אכילתו ושתייתו צריך לחזור שוב ולברך, אינו אלא כשישנה את מקומו מבית לבית, אבל אם עבר ממקום למקום באותו בית דהיינו שעבר מבית לעליה (פי"י ד"ג סק"ט), אין זה חשוב שינוי מקום ואינו צריך לחזור ולברך. ובשו"ע (א"י סי' ט"ו) הביא ג' דעות בזה: א. שבבית אחד מפניה לפניה חשוב מקום, אחר, שאם קידש לאכול בפניה זו ונמלך לאכול בפניה אחרת, אפילו הוא טרקלין גדול, אינו צריך לחזור ולקדש. ב. שכל שרואה מקומו, אפילו מבית לחצר, אין צריך לחזור ולקדש. ג. שאם קידש במקום אחד על דעת לאכול במקום אחר, יצא ידי חובה והוא שהיו שני המקומות בבית אחד כגון מחדר לחדר או מבית לעליה, וכתב הרמ"א שכן עיקר.

ומבאר ששינוי מקום הוא רק כשמשנה מקומו מבית לבית שצריך לעבור תחת ריקע השמים, אבל מחדר לחדר תחת גג אחד לא נחשב הדבר לשינוי מקום. ומ"מ כתבו הרבה פוסקים, בשתי דירות בבעלות שונות, שדינם כשני מקומות ונחשב לשינוי מקום אף שהם תחת גג אחד (והם נכנסו פי"ז ס"ח ב' עקרה למקומות נטפס פ"ו, כ"ס נעל המנחם א"ח ונ"ג ח"א), וסברתם, שגם אחד מועיל משום שעל ידי זה נחשב לבית אחד, אך אם יצא מפתח ביתו חשוב שינוי מקום, ולכן כשיצא לבית של אדם אחר נחשב כיוצא מפתח ביתו. ולענין היצא מהבית לחדר מדרגות שהוא רכוש של כמה שכנים, דעת הגרי"ש אלישיב שנחשב גם כן כעוקר מביתו כיון שאינו רשותו, אך לדעת בעל המנחת שלמה, אינו נחשב לשינוי מקום כיון שגם הוא שותף ברשותו זו (והם נכנסו ס"ט).